

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 191. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540296607680/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

- lige. – *sex Måle*: godt 45 km. – *Conrector*: medforstander, vice-rector. – *Misocasmus*: græsk: Verdenshader. – *afslætere*: mere svoren. – *ventelig*: sandsynligvis. – *hypochondriske*: præget af indbildt sygdom og pirrelighed. – *nymodigi*: nymodens.
- 24 *Dette har al Ansværelse af en mørk Tale*: Dette ser helt uforståeligt ud.
- 25 *en Virkning ... Årsag*: Hentydning til et hovedpunkt i G.W. Leibniz' (1646-1716) og hans elev Chr. Wolffs (1679-1754) filosofi, nemlig læren om, at alt eksisterende udover en virkning, hvorfor også alt har en årsag. Et givet fænomens årsag er den «nødvendige og tilstrækkelige» forklaring på fænomenet. Den første og tilstrækkelige årsag til verden er Gud. Se i øvrigt s. 63 f.
- 26 *Q.E.D.*: Quod Erat Demonstrandum: latin: hvilket var at bevise; slutformel i logisk bevisførelse. Oprindelig fra den græske matematiker Euklids Geometriens begyndelsesgrunde, ca. 300 f.Kr. – *rimeligt*: sandsynligvis. – *Vid. supra*: Vide supra (latin): se ovenfor. – *Men Gud forstaaer os, sagde Fader Pansa*: let tillempet citat fra forordet til G.W. Rabeners (1714-71) satire *Antons Pansa von Mancha Abhandlung von Spruchwörtern (Satiren, 1764, IV s. 26)*. – *a priori og posteriori*: latin: ud fra det forudgående og der efterfølgende, dvs. ud fra logikken og ud fra erfaringen. – *dersom ikke Vanen ... blev jaget ud*: hentydning til et berømt sted hos den romerske digter Horats (65-8 f.Kr.): *Naturam expellas furca, tamen usque recurret* (Epistola I, 10,24), oversat: Jag naturen ud med forken, den kommer dog altid igen. – *ueffemmelig*: utilregnelig.
- 27 *Machine*: maskine. – *Den ærgerlige Krænke af H***: H**s skandalikronik. – *Primaer*: elev i øverste klasse, Prima, i en lærd skole. – *Præceptor*: lærere. – *Commentatores*: latin: egentlig personer der kommenterer, her kommentarbind til de klassiske tekster. – *hypochondrisk Blod*: pirreligt sind. – *Baccalaureus*: latin: ældre studerende, akademiker af laveste grad. – *i den zærligste Chue*: i den nydeligste lille tale. – *paasod Rang og Søde over ham*: hævdede at have højere rang og dermed ret til at sidde på en finere plads end han. – *Academiet*: universitetet. – *recensere*: anmeldte. – *Dissertation ... H**ams*: latin: Afhandling om H**s lærde mænd. – *Pidibuser*: papirstrømper til optænding.
- 28 *gabede ... paa*: gloede på, her lyttede til med åben mund. – *Jøderne ... Egypterne*: (fig. 2. Mosebog kap. 12 stemte Gud ægypternes sind gunstigt mod israelitterne, da disse skulle forlade landet. Af deres tidligere fjender fik israelitterne således både solv- og guldsmykker og klæder.
- 29 *hvi memoriales*: latin: huskebøger, formentlig indeholdende remser. Manuskriptet har oprindeligt: *Grammatiker*. – *Thesaurer* (af græsk thesauros: skatkammer): ordbøger eller koncentrerede håndbøger. – *Vestibuler*: (af latin vestibulum: indgang): begynderbøger. – *per Accidens*: latin: tilfældigvis. – *de Ciceronianske Skjønheder*: Marcus Tullius Cicero (106-43 f.Kr.), romersk politiker, forfatter og advokat, efterlod en række tekster, som i formel henseende regnes for de mest fuldendte i den latinske litteratur. – *gjøve sig saa forstaaelig [i Latinen] som en Polack*: sigter måske til det faktum,